

Zin en onzin van een lesmodel

Expliciete Directe Instructie (EDI). De een zweert erbij, de ander gruwet ervan. Wat moeten we hiermee? Is de tegenstelling echt zo groot, of komen voor- en tegenstanders dichterbij elkaar als ze elkaars argumenten zorgvuldig beluisteren?

Waarom zoveel scholen voor EDI kiezen

Voorstanders benadrukken vooral de effectiviteit van EDI. Het model biedt:

- duidelijke structuur
- scherpe lesdoelen (de kortste weg naar het beoogde resultaat)
- actieve betrokkenheid via controle van begrip
- gerichte herhaling en oefentijd
- hoge verwachtingen: iedere leerling kan het lesdoel halen

In de praktijk werkt dit krachtig, vooral bij basisvaardigheden als rekenen, lezen, taal en spelling. Leerlingen profiteren van kleine, behapbare stappen, expliciete denkstappen en intensieve begeleiding tijdens de oefenfase.

Kort gezegd: EDI vergroot de kans dat iedere leerling de lesstof daadwerkelijk begrijpt.

Waarom andere scholen juist afstand nemen

Tegenstanders plaatsen EDI vaak tegenover een meer open, onderzoekende onderwijsvisie. Hun belangrijkste punten:

- EDI zou te leerkrachtgestuurd zijn.
- Er zou te weinig ruimte zijn voor creativiteit en eigen initiatief.
- Het zou niet passen bij ontdekkend leren en rijke leeromgevingen.
- Het voelt soms rigide, alsof elke les volgens een vast recept moet.

Daarbij speelt mee dat EDI soms gezien wordt als een methode die alles vervangt, terwijl het in de kern een didactisch model is. Een hulpmiddel, geen ideologie.

Een onnodige tegenstelling

Zetten we de argumenten naast elkaar, dan blijkt: veel mensen willen hetzelfde. Iedereen streeft naar:

- effectieve lessen,
- hoge verwachtingen,
- betrokken leerlingen,
- activeren van het denken,
- aansluiting bij wat kinderen nodig hebben.

De schijnbare tegenstelling komt vaak door misverstanden. Wie EDI ziet als alleen maar zenden, mist dat het model draait om interactie, actief denken en verwerking op maat.

En wie ontdekkend leren als tegenpool ziet, vergeet dat kinderen voldoende kennis nodig hebben om überhaupt tot betekenisvol onderzoeken te komen.

Is EDI geschikt voor kleuters?

Hier is nuance essentieel.

Voor de meeste kleuters: niet volledig passend

Kleuters leren organisch: spelenderwijs, via interactie, herhaling, imitatie en beweging. Een strak, talig lesmodel past meestal niet bij hun ontwikkelingsfase.

Voor zwakke of kwetsbare kleuters: soms juist helpend

Sommige kleuters pikken niet automatisch kennis en taal op uit een rijke leeromgeving. Korte, expliciete instructiemomenten kunnen dan wél verschil maken, bijvoorbeeld bij:

- woordenschat,
- beginnende geletterdheid,
- voorbereidend rekenen.

Niet als volledige EDI-les zoals in groep 4, maar klein, gericht, speels en kort — met voordoen, samen oefenen en herhalen.

Wanneer is EDI in het basisonderwijs zeker helpend?

Wanneer:

- de leerstof complex of nieuw is;
- leerlingen duidelijke denkstappen moeten leren;
- er grote niveaoverschillen in de klas zijn;
- taakgerichtheid of werkhouding bij leerlingen een aandachtspunt is;
- basisvaardigheden geoefend en onderhouden moeten worden.

EDI geeft structuur, tempo, interactie en houvast — aan leerlingen én leerkrachten.

Lesmodellen zijn hulpmiddelen

De vraag is niet: ben je vóór of tegen EDI?

De vraag is: wat hebben jouw leerlingen vandaag nodig om te leren?

Gebruik EDI wanneer het waarde toevoegt. Laat het los als een andere aanpak beter past. En bij kleuters: bouw aan een rijke speelleeromgeving, maar wees niet bang om gericht te instrueren wanneer een kind dat nodig heeft.

Goede didactiek is geen dogma, maar vakmanschap.

Heidi den Ouden
hjdenouden@koc.nu
06-21496571